

บทที่ 2

แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ในยุคเริ่มแรกเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่กระทำความผิดย่อมจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด การลงโทษผู้กระทำผิดโดยรัฐ ถือได้ว่าเป็นการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาวิธีหนึ่ง แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาจึงเป็นลักษณะการมุ่งลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิดอาญาที่จะเมิดอำนาจรัฐมากกว่าที่จะมุ่งไปที่ตัวผู้เสียหาย ความสำคัญของผู้เสียหายในคดีอาญาไม่ปรากฏเด่นชัดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จนเมื่อมีการสนใจศึกษาเรื่องเหยื่อวิทยาและจวบจนกระทั่งกระแสแห่งแนวคิดสิทธิมนุษยชนแผ่กระจายไปทั่ว แนวคิดวิธีการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาจึงพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

2.1 พัฒนาการของแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ดังนั้นอาชญากรรมจึงอยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่มนุษย์รวมตัวกันเป็นกลุ่มสังคม จากสังคมเล็ก ๆ ขยายตัวเป็นสังคมเผ่าจนพัฒนากลายเป็นรัฐ อาชญากรรมก็เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการไปตลอดเวลาเช่นกัน ในแต่ละยุคสมัยก็มีวิธีการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ กัน แต่วัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

จากการศึกษาพัฒนาการของแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ยุคโบราณ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กฎหมายพบว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในยุคเริ่มแรกนั้น ที่ปรากฏหลักฐานคือในสมัยกษัตริย์ฮัมมูราบี แห่งอาณาจักรบาบิโลเนียนได้จัดทำประมวลกฎหมาย Code of Hammurabi ซึ่งจารึกอยู่บนแท่งหิน ถูกค้นพบเมื่อปี ค.ศ.1901 หลักการของกฎหมายฮัมมูราบี คือ ระบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน มีบทลงโทษที่

รุนแรง และกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของชุมชนที่มีต่อการกระทำผิดได้แก่ ถ้าผู้ใดถูกปล้นสดมภ์ และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ ผู้ถูกปล้นสดมภ์สามารถประกาศ ความสูญเสียในทรัพย์สินของตนต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้าได้ และผู้ปกครองดินแดนหรืออำเภอนั้น จะต้องชดใช้ทรัพย์สินทดแทนที่เขาสูญเสียไป ในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตจากอาชญากรรม บทบัญญัติ ของกฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ปกครองดินแดนหรืออำเภอนั้นชดใช้เงินหนึ่งเหรียญเงินมีนา (Mena) ให้แก่ทายาทของผู้เสียชีวิตด้วย¹

เมื่อยุคกลางสิ้นสุดลงรัฐมีอำนาจมั่นคงขึ้น ทำให้ผู้เสียหายลดความสำคัญลง การชดใช้เริ่มลดน้อยลงหลังจากที่อาณาจักร Frankish ถูกแบ่งโดยสนธิสัญญา Verdum การชดใช้ค่าเสียหายก็ถูกกลืนกลายเป็นค่าปรับของรัฐ และรัฐก็ผูกขาดการลงโทษ การชดใช้เป็น หน้าที่ให้จ่ายตอบแทนกันในกฎหมายแพ่ง สิ่งนี้เป็นประวัติศาสตร์ของการปฏิรูปอาชญากรรม ด้วยการลดความเอาใจใส่ต่อผู้เสียหาย และเริ่มหาระบบกฎหมายที่สามารถได้รับการชดใช้เต็ม จำนวนได้มากยิ่งขึ้น²

2.1.2 ยุคการศึกษาเรื่องเหยื่อวิทยา (Victimology)

ในราวทศวรรษ 1940 เป็นยุคที่นักคิดทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาหันมาสนใจ ศึกษาศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา ซึ่งเป็นวิชาแขนงหนึ่งในสาขาวิชาอาชญาวิทยา เป็นวิชาที่ศึกษา เกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย (เหยื่ออาชญากรรม) หรือผู้ถูกทำร้าย บทบาทของผู้ถูกทำร้าย ความสัมพันธ์ ของผู้ถูกทำร้ายกับตัวอาชญากร ความรับผิดชอบของผู้ถูกทำร้ายและอาชญากร สิ่งจูงใจที่ทำให้ เกิดอาชญากรรม พฤติกรรมที่เร่งเร้าให้เกิดการกระทำผิด ตลอดทั้งศึกษาถึงอาชญากรรมที่ อาชญากรและเหยื่อผู้เสียหายเป็นคน ๆ เดียวกัน หรืออาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อรวมทั้งผู้เสียหายที่ เป็นบริษัทธุรกิจ องค์การ รัฐวิสาหกิจ³

¹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ", วารสารนิติศาสตร์, 12 (2524), น. 73.

² Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal. (Virginia : Reston Publishing Company, Inc, 1977), pp. 19-20.

³ ประเทือง ธนียผล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545) น. 23.

Benjamin Mendelsohn ผู้บุกเบิกวิชาเหยื่อวิทยา ได้ให้ความหมายคำว่า Victimology ว่าเป็นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเหยื่อทุกประเภท ไม่ใช่เฉพาะเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้น โดย Mendelsohn ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อและเสนอแนวคิดว่ายเหยื่อเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคม-การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ ภูมิทัศน์ต่าง ๆ รวมถึงปัญหาอาชญากรรม

Hans Von Hentig ผู้ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวิชาเหยื่อวิทยา ได้กำหนดขอบเขตของความหมายของคำว่า เหยื่อวิทยา ให้แคบลง โดยจำกัดความหมายเฉพาะเหยื่ออาชญากรรม⁴

นักอาชญาวิทยาที่สนใจศึกษาเรื่องเหยื่อวิทยา ได้ศึกษาและแยกประเภทของเหยื่ออาชญากรรม ตามแนวทางที่ศึกษา ดังนี้

Benjamin Mendelsohn ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดของเหยื่ออาชญากรรม โดยได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 6 ประเภท คือ⁵

1. เหยื่อที่ไร้เดียงสาอย่างยิ่ง (The Completely innocent victim) เหยื่อชนิดนี้เป็นเหยื่อในอุดมคติ หมายถึงผู้ที่เป็นเด็กหรือผู้ที่ประสบความทุกข์จากอาชญากรรม โดยที่ตนเองมิได้มีความตั้งใจให้เกิดขึ้น

2. เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร (The victim with minor guilty) และเหยื่อที่มีความเขลา (The victim due to his ignorance) ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่ถูกกระชกให้กระทำในทางที่ผิด และตนเองก็ต้องรับกรรมไปจนตลอดชีวิต

3. เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร (The victim as guilty as the offender) และเหยื่อที่กระทำด้วยความสมัครใจ (The voluntary victim) ซึ่งอาจจะแยกเป็นประเภทย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การฆ่าตัวตายโดยการโยนหัวโยนก้อย (ตกลงกันก่อนว่าคนที่ออกก้อยหรือหัวต้องฆ่าตัวตาย)

3.2 ฆ่าตัวตายตามเพื่อนฝูง

⁴ สุดสงวน สุธีสร, เหยื่ออาชญากรรม, (มปท., 2543) น. 3.

⁵ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการศึกษาและพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม, (กรุงเทพมหานคร, 2546) น.22-23.

3.3 ถูกฆ่าตาย ด้วยความปรารถนาของผู้ตายอันเนื่องมาจากโรคร้ายที่ไม่อาจจะรักษาให้หายขาดได้

3.4 การฆ่าตัวตายที่กระทำโดยคู่ครองของตนเอง เช่น การกระทำของคู่รักที่จนตรอกหรือหาทางออกไม่ได้

4.เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากร (The victim more guilty than the offender) แบ่งเป็นประเภทย่อย ๆ ได้อีก 2 ประเภท คือ

4.1 เหยื่อที่กระตุ้นให้บางคนประกอบอาชญากรรม เช่น แหย่ให้โกรธ เป็นต้น

4.2 เหยื่อที่ยั่ววนใจให้ประกอบอาชญากรรม เช่น หญิงสาวยั่ววนใจจนเกิดการข่มขืนกระทำชำเรา

5. เหยื่อที่มีความผิดมากที่สุด (The most guilty victim) และเหยื่อที่มีความผิดตามลำพัง (The victim who is guilty alone) หมายถึง เหยื่อที่มีความก้าวร้าว จึงเป็นผู้ที่ผิดเพียงลำพังในการก่อให้เกิดอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น คนที่รังแกคนอื่นจนต้องถูกฆ่าตายเนื่องจากการป้องกันตนเองของผู้ที่เป็นอาชญากร

6. เหยื่อปลอม (The Simulating victim) และเหยื่อที่เสแสร้ง (The imaginary victim) เป็นเหยื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการบริหารงานยุติธรรมได้ โดยที่คนพวกนี้มีได้เป็นเหยื่อจริง ๆ เช่น พวกที่เป็นโรคจิตชนิดต่าง ๆ ตลอดทั้งพวกเด็ก ๆ

สุดสงวน สุธีสร ได้แบ่งลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหาย เป็น 2 ลักษณะ คือ⁶

1. ผู้เสียหาย/เหยื่อโดยตรง (Direct Victims) คือ บุคคลผู้ถูกล่วงละเมิดและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น

2. ผู้เสียหาย/เหยื่อโดยอ้อม (Indirect Victims) คือ บุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง บางตำราใช้คำว่า Survivor

การศึกษาเรื่องเหยื่อวิทยาได้ก้าวหน้าเป็นลำดับและขยายเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มมีการประชุมทางวิชาการว่าด้วยเหยื่อระดับนานาชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ณ กรุงเยรูซาเลม ประเทศ อิสราเอล เมื่อปี ค.ศ. 1973 นำไปสู่การจัดตั้ง The World Society of Victimology ในปี ค.ศ. 1979 และได้มีการจัดประชุมในระดับนานาชาติเกี่ยวกับเรื่องเหยื่อวิทยาเรื่อยมา

⁶ สุดสงวน สุธีสร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4, น. 3.

อีกหลายครั้ง และในปี ค.ศ.1991 คณะนิติศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ร่วมกับ World Society of Victimology ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยเหยื่อวิทยาและสิทธิของเหยื่อ ขึ้นที่ประเทศไทย โดยมีนักวิชาการจากต่างประเทศเข้าร่วมประชุมด้วยหลายประเทศ จนถึงปัจจุบัน The World Society of Victimology ก็ได้มีการจัดประชุมวิชาการในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่องตลอดมา

2.1.3 ยุคการกลับมาของระบบการทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ

ความพยายามที่จะนำระบบการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐกลับมาใช้อีกครั้งหลังจากการชดใช้ค่าเสียหายถูกกลืนกลายเป็นค่าปรับของรัฐ นั้น เริ่มในปี ค.ศ. 1847 Bonneville de Marsangey ได้วางแผนที่จะนำการชดใช้กลับมาใช้ ต่อมามีการประชุมของ Several International Prisoner Penitentiary Congresses พยายามก่อตั้งสิทธิของผู้เสียหายอีกครั้งในปี ค.ศ.1878 การประชุมราชทัณฑ์ระหว่างประเทศที่สต็อกโฮล์ม Sir George Arney หัวหน้าศาลยุติธรรมของนิวซีแลนด์ และ William Tallack ได้แสดงเจตนาที่จะนำการ ชดใช้แบบเก่ามาใช้ Garofalo นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีได้ยกปัญหานี้ในการประชุมที่โรมเมื่อปี ค.ศ.1885 และการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นที่ถกเถียงในการประชุมที่ St.Petersbury ในปี ค.ศ. 1890 และอีกครั้งที่ Christiania ในปี ค.ศ.1891 ซึ่งได้สรุปว่า⁷

1. กฎหมายปัจจุบันไม่ให้ความสนใจเพียงพอในการบรรเทาความเสียหายของผู้เสียหาย

2. ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ควรที่จะได้รับการชดเชย

3. รายได้ของนักโทษที่สะสมในระหว่างจำคุกอาจเป็นประโยชน์สำหรับเป้าหมายนี้

หลังจากนั้นก็มีการประชุมที่ปารีส เมื่อปี ค.ศ.1895 และกรุงบรัสเซลส์ เมื่อ ปี ค.ศ. 1900 แต่ก็ไม่มีข้อสรุปที่สำคัญ จนกระทั่งในราวปี ค.ศ. 1940 - 1950 ความสนใจต่อผู้เสียหายได้พัฒนาสูงขึ้นด้วยผลงานของ Han Von Hentig ในหนังสือ The Criminal and His Victim จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยเยล ในปี ค.ศ. 1948 ผู้เสียหายได้รับการศึกษามากขึ้น นักอาชญาวิทยาได้เริ่มมองเห็นว่า ผู้เสียหายก็มีบทบาทอย่างสำคัญในการก่อให้เกิดอาชญากรรม และได้กำเนิดวิชา

⁷ ัญชวลี ฉายสุวรรณ, "การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534) น. 77.

ที่เรียกว่า "ศาสตร์ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม" (Science of Victim or Victimology) และนอกจากนี้ยังเห็นว่าการชดใช้เป็นการแก้แค้นอย่างมีเหตุผลที่จะทำให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ระบบความยุติธรรมที่มีอยู่ไม่ให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย

ความคิดในการชดใช้ค่าเสียหายได้เกิดขึ้นอีกครั้งในกลางศตวรรษที่ 20 ปี ค.ศ. 1950 ได้มีการเรียกร้องระบบการชดใช้ของรัฐในอังกฤษ Margery Fry เป็นคนแรกที่ทำให้เกิดความสนใจและเรียกร้องให้ยอมรับความคิดนี้จากบทความ Justice for Victims ที่แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของระบบการชดใช้ความเสียหายที่มีอยู่ ในกรณีที่ชาวอังกฤษผู้หนึ่งต้องตาบอดเพราะผลของอาชญากรรมและได้รับค่าทดแทน 11,500 ปอนด์ ซึ่งศาลให้ผู้กระทำผิดทั้งสองคนผ่อนชำระให้อาทิตย์ละ 5 ชิลลิง ผู้เสียหายต้องมีชีวิตถึง 442 ปี จึงจะได้รับค่าชดใช้ครบ ทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในสภาผู้แทนราษฎร ความคิดนี้เกิดขึ้นโดยพลันในอเมริกาในบทความ Round Table ที่วิจารณ์โครงการของอังกฤษที่จะวางหลักการทดแทนโดยรัฐขึ้น โดยค้านว่า เป็นการละทิ้งความรับผิดชอบของบุคคล เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเสื่อมโทรมทางสังคมวิทยา (sociological deadend) รวมทั้งรายงาน white paper เรื่อง Penal Practice in a Changing Society ต่อรัฐสภาอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 1959 ว่า ถ้าให้ชดใช้แก่ผู้เสียหายโดยรัฐก็เท่ากับเป็นการชักชวนให้มีผู้กระทำผิดโดยสังคม ได้มีการเสนอกฎหมายทดแทนค่าเสียหายโดยรัฐหลายครั้ง จนปี ค.ศ. 1964 อังกฤษร่วมกับสกอตแลนด์ ก็เสนอกฎหมาย โดยใช้ชื่อว่า Compensation for Victims of crimes of Violence จนวันที่ 1 สิงหาคม 1964 รัฐบาลได้เสนอให้มีการทดลองและแต่งตั้งคณะกรรมการทดแทนค่าเสียหาย (Criminal Injuries Compensation Board) ก่อนหน้านั้น เล็กน้อยนิวซีแลนด์ก็ได้เสนอกฎหมายทดแทนค่าเสียหายโดยรัฐในปี ค.ศ. 1963 และมีการแต่งตั้ง Crimes Compensation Tribunal ในวันที่ 1 มกราคม 1964⁸

ในปี ค.ศ. 1964 ความคิดในการชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญา จึงแยกให้เห็นชัดเจนในการทดแทนโดยรัฐ (Compensation) กับการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution)⁹

⁸ เฟิงอ้าง, น. 78.

⁹ เฟิงอ้าง, น. 79.

2.1.4 ยุคความสำคัญของผู้เสียหายในคดีอาญาระดับนานาชาติ

จากการศึกษาของ Bonneville de Marsangey และ Han Von Hentig ในราวทศวรรษ 1940 ปัญหาของเหยื่ออาชญากรรมต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในสังคมและในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาของการปฏิบัติที่ไม่ตอบสนองต่อเหยื่ออาชญากรรมของตำรวจ อัยการ และศาล เหยื่ออาชญากรรมจึงต้องเจ็บปวดเป็นครั้งที่ 2 จากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนั้น นานาชาติจึงได้หันมาสนใจเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น มีการจัดประชุมเชิงวิชาการในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง เริ่มมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา องค์การระหว่างประเทศเริ่มดำเนินการเพื่อรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยในปี ค.ศ.1985มีการประชุมคองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ครั้งที่ 7 ณ นครมิลาโน อิตาลี ในการประชุมครั้งนี้ได้กล่าวถึงเรื่องของเหยื่ออาชญากรรมอย่างกว้างขวาง และได้มีการประกาศปฏิญญาวาด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) และ The European Forum for Victim Services ได้ออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม 3 ฉบับ คือ

ปี ค.ศ.1996 ออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่อของอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Statement of victims' rights in the process of criminal justice)

ปี ค.ศ. 1997 ออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิทางสังคมของเหยื่ออาชญากรรม (Statement of Victim in social right)

ปี ค.ศ.1998 ออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมว่าด้วยมาตรฐานการให้บริการ (Statement of Victims right to Standards of Service)

เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำหลักการเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่กำหนดโดยที่ประชุมองค์การระหว่างประเทศไปสู่การปฏิบัติ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป และสหรัฐอเมริกา มีการตื่นตัวอย่างมาก ดังนั้นความสำคัญของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ มีการออกกฎหมายทดแทนแก่เหยื่อ

อาชญากรรมโดยรัฐในหลายประเทศ และพัฒนาระบบการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โปรแกรมให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมถูกจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม ระบบการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมได้รับการพัฒนาขึ้นตามศักยภาพของแต่ละประเทศ เพราะการจัดบริการให้แก่เหยื่ออาชญากรรมต้องอาศัยเงินทุนจำนวนไม่น้อย

2.2 มาตรฐานสากลเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

2.2.1 ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985¹⁰ (เฉพาะในส่วนของผู้เสียหาย)

ปฏิญญาฉบับนี้เป็นผลมาจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ครั้งที่ 7 ณ นครมิลาโน อิตาลี ซึ่งได้รับรองโดยที่ประชุมใหญ่ ทัวไป โดยมติที่ 40/34 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1985 ซึ่งมีปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยได้กำหนดหลักการพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกแก่

ผู้เสียหายจากอาชญากรรม (Victim of crime)

ผู้เสียหายจากการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง (Victim of abuse of power)

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะผู้เสียหายจากอาชญากรรมเท่านั้น โดยในปฏิญญาฉบับนี้ มีหลักการสำคัญเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ประเทศสมาชิกนำไปดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากอาชญากรรม ดังนี้

1. ผู้เสียหายจากอาชญากรรม ตามปฏิญญานี้ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบาดเจ็บทางร่างกายหรือสภาพจิตใจ ความเจ็บปวดทรมาน อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเป็นผลจากการ

¹⁰ โปรดดูในผนวก ก. แปลโดยกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา จัตราไพบุลย์, มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มปป.) น. 115 – 117.

กระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญารวมถึงกฎหมายที่บัญญัติให้การใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ถูกต้องเป็นความผิดทางอาญาอันเป็นกฎหมายของประเทศสมาชิกรันั้น ๆ

2. การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายตามความหมายของปฏิญญาฉบับนี้จะไม่คำนึงถึงว่าได้มีการพบหรือจับกุม ฟ้องร้อง หรือลงโทษผู้กระทำผิดหรือไม่ และไม่คำนึงถึงว่าผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายมีความสัมพันธ์กันอย่างไร นอกจากนี้ในบางกรณี คำว่าผู้เสียหายยังอาจหมายถึงรวมถึงครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหายตลอดจนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายให้พ้นจากภัยอันตรายหรือเข้าป้องกันการทำร้ายนั้น

3. หลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากอาชญากรรมมี 4 ประการ คือ

1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment) กล่าวคือ

(1) ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา (compassion) และเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรมและได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Harm) ที่ได้รับโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) ต้องมีกลไกตุลาการ และกลไกการบริหาร ในการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้เหยื่อสามารถได้รับการเยียวยา (Redress) ผ่านการดำเนินการที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก และสามารถเข้าถึงได้ (Accessible) อีกทั้งเหยื่อควรได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาผ่านกลไกเหล่านั้น

(3) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหาย และควรอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายโดย

ก. แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึง บทบาท และสิทธิของตน กำหนดเวลาและความคืบหน้าของการดำเนินการพิจารณาและการพิพากษาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีร้ายแรง (Serious-Crimes)

ข. ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องยอมรับฟังและพิจารณา เกี่ยวกับทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal Interest) ของผู้เสียหายโดยปราศจากอคติต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีซึ่งนำไปสู่การทำคำพิพากษาอันถึงที่สุดและยุติธรรม เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการกระทำความผิดและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายในคดีอาญา

ค. จัดให้มีการช่วยเหลือเหยื่อ (Assistance) ที่เหมาะสมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการทางกฎหมาย

ง. กำหนดมาตรการที่จำเป็น เพื่อลดความไม่สะดวกแก่เหยื่อ เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) และให้หลักประกันในความปลอดภัยจากการข่มขู่และการล้างแค้นแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ครอบครัวของเหยื่อ และพยานที่เกี่ยวข้อง

จ. หลีกเลี่ยงความล่าช้าโดยไม่จำเป็น ในการพิจารณาคดีและการบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย

(4) ควรมีกลไกในการระงับข้อพิพาททางอ้อมไม่เป็นทางการ รวมถึงการไกล่เกลี่ย (Mediation) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และความยุติธรรมตามจารีตประเพณีท้องถิ่น ควรใช้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

2) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution) การชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำผิดเป็นหนทางที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิด และเป็นหนทางที่สร้างสรรค์ในการควบคุมผู้กระทำผิดให้ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในขณะเดียวกันนั้นก็เป็นโอกาสที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายจะได้รับการฟื้นฟู

3) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) ในคดีอาญา โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินเป็นมาตรการที่มีความสำคัญอันดับต้น ๆ ของความช่วยเหลือภายหลังจากที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ข้อแตกต่างประการสำคัญระหว่างการชดเชยและการชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาก็คือ การชดเชยความเสียหายไม่จำเป็นว่าจะต้องมีการจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ หรือต้องมีการลงโทษผู้กระทำผิดให้ชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาแต่อย่างใด ในส่วนนี้หลักเกณฑ์มาตรฐานที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้คือ หากผู้เสียหายไม่สามารถได้รับค่าชดเชยจากผู้กระทำผิดหรือโดยวิธีทางอื่นเต็มจำนวน รัฐต้องพยายามจัดให้มีการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในกรณีที่น่าปรากฏว่า

(ก) เป็นผู้เสียหายที่ได้รับอันตรายแก่กาย หรือได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอันเป็นผลมาจากการกระทำผิดอาญาร้ายแรง

(ข) ครอบครัวของผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้เสียหายที่ได้เสียชีวิต หรือ ต้องตกเป็นผู้ไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักในการให้การชดเชยแก่ผู้เสียหาย ดังที่กล่าวมานั้น รัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมให้มีกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาระดับชาติ

4) การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ (Assistance) การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่สำคัญคือการช่วยเหลือทางด้านจิตใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้เสียหาย การให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การได้รับการชดเชยความเสียหาย และการช่วยเหลือปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา มาตรฐานในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีอาญาต้องได้รับการช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลการช่วยเหลือทางด้านสุขภาพจิต หรือสิ่งของจำเป็นประการอื่นจากรัฐ ท้องถิ่น หรือชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือผู้เสียหายต้องรับรู้ว่าตนเองมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้น นอกจากนี้ ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานบริการด้านสังคมหรือสุขภาพและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับการฝึกอบรมให้เกิดความตระหนักถึงความต้องการของผู้เสียหาย และเพื่อให้ได้ รับทราบแนวทางของการจัดให้ความช่วยเหลือที่พร้อมและเหมาะสมแก่ผู้เสียหาย

2.2.2 แถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยที่ประชุมยุโรปเพื่อการบริการเหยื่ออาชญากรรมแห่งยุโรป ค.ศ. 1996¹¹

The European Forum จัดตั้งขึ้นเพื่อ

1. ส่งเสริมการพัฒนาการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพทั่วยุโรป
2. ส่งเสริมการจ่ายค่าชดเชยสำหรับเหยื่ออาชญากรรมทุกรายอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรมทั่วยุโรป ไม่ว่าเหยื่อจะมีสัญชาติใด
3. ส่งเสริมสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในยุโรปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานอื่น ๆ

ในการจัดทำแถลงการณ์ฉบับนี้ The European Forum ตระหนักและให้ความสำคัญกับ

¹¹ สรุปความจาก Statement of victims' rights in the process of criminal justice
<http://www.victimology.nl/onlpub/eurforvicrts96a.html>

1. ประกาศปริญญสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน และสิทธิของผู้กระทำผิด
2. ปริญญว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง
3. อนุสัญญายุโรปว่าด้วยค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมร้ายแรง (The European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes)
4. รายงานและคำแนะนำของสภายุโรปเกี่ยวกับสถานภาพของเหยื่ออาชญากรรมในกรอบของกฎหมายอาญา (The reports and recommendations of the Council of Europe on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law)
5. วิธีพิจารณาและความช่วยเหลือเหยื่อ ตลอดจนการคุ้มครองป้องกันการตกเป็นเหยื่อครั้งที่ 2
6. ความสำคัญของงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และผู้ปฏิบัติงานกับผู้กระทำผิด

ในแถลงการณ์ดังกล่าว The European Forum ได้วางหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. หลักการ

- 1) สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมต้องอยู่ในลำดับเดียวกับสิทธิของจำเลย
- 2) กระบวนการจัดการเกี่ยวกับผู้กระทำผิดจะต้องไม่เพิ่มความทุกข์โศกหรือซ้ำเติมปัญหาของเหยื่ออาชญากรรม

2. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม มีดังนี้¹²

1) การยอมรับและความตระหนัก โดยเหยื่อมีสิทธิที่จะตระหนักและรับรู้ถึงผลประโยชน์ อันชอบธรรมซึ่งจะต้องได้รับการนำมาพิจารณาในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสอบปากคำเหยื่อและพยานอื่น ๆ ในทุกขั้นตอนของการสอบสวน และการสืบพยานของศาล ควรได้รับการนำเสนอด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของปัจเจกชน ควรให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษกับเด็ก ๆ หรือพยาน ซึ่งเสี่ยงเปรี๊ยะทางวุฒิภาวะ เป็นผู้ที่จะต้องถูกสอบปากคำโดยมีผู้ปกครอง ผู้ดูแลหรือผู้ให้การสนับสนุนอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะประกันว่ามีการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม

¹² Ibid.

2) สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร เหยื่อทุกคนเมื่อรายงานอาชญากรรมแล้วควรมีสิทธิรับรู้ความเป็นไปทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีของพวกเขา เช่น การจับกุมผู้กระทำผิด ความเห็นของอัยการ วันนัดสืบพยาน การให้ประกัน การตัดสินในชั้นสุดท้าย และคำพิพากษาให้ปล่อยตัว เหยื่อควรได้รับข้อมูลที่ชัดเจน สำหรับเหยื่อที่เป็นพยานควรให้ข้อมูลทุกอย่างทันทีที่สามารถกระทำได้ มีคำอธิบายที่ชัดเจนทั้งหมดเกี่ยวกับการพิจารณาที่กำลังดำเนินอยู่ สถานที่พวกเขาเป็นอยู่ และประเด็นทางกฎหมายที่ต้องนำมาพิจารณา เหยื่อควรมีสิทธิตรวจสอบแฟ้มคดีด้วยการนัดหมาย ผู้ให้ข้อมูลกับเหยื่อควรเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพราะจะอธิบายได้ชัดเจนกว่าในกรณีที่อาจมีการผิดพลาดเกิดขึ้น ควรให้โอกาสให้มีการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล เพื่อให้เข้าใจการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจสั่งไม่ฟ้อง การลดค่าปรับในกรณีการกระทำผิดทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว หรือการล่วงละเมิดต่าง ๆ

3) สิทธิที่จะให้ข้อมูล เหยื่อมีความรู้สึกว่าเขามีข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ละเลยซึ่งไม่เกี่ยวกับหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิสูจน์คดี เหยื่อควรจะสามารถให้ข้อมูลด้วยคำพูดของตนเองต่อตำรวจ และอัยการที่รับผิดชอบการพิจารณาคดีโดยตรง ข้อมูลอาจรวมถึงเรื่องของความเสียหายทางการเงิน ร่างกาย หรือจิตใจ ซึ่งเกิดจากอาชญากรรม ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหรือความสัมพันธ์ก่อนหน้า หรือความสัมพันธ์ที่ยังคงอยู่กับผู้กระทำผิด และความกลัวด้านความปลอดภัยส่วนบุคคลจากผู้กระทำผิด เหยื่อควรรู้สึกเป็นอิสระที่จะให้ข้อมูลอื่น ๆ ตามที่เขาต้องการ และควรตระหนักว่าข้อมูลเหล่านี้จะถูกเปิดเผย

4) คำแนะนำทางกฎหมาย ควรมีคำแนะนำทางกฎหมายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดในอำนาจพิจารณาคดี ซึ่งเหยื่อหรือญาติที่กำลังหมดหวังจะมีบทบาทในการฟ้องร้อง ควรมีทั้งคำแนะนำและตัวแทนระหว่างการพิจารณาคดีอาญา

5) การคุ้มครอง ด้วยความสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม ความเป็นส่วนตัวของเหยื่อและพยานอื่น ๆ ควรได้รับความคุ้มครอง ชื่อของเหยื่อไม่ควรถูกตีพิมพ์หรือ ถูกออกอากาศทางสื่อต่าง ๆ ไม่เปิดเผยรายละเอียดที่จะทำให้รู้ว่าเหยื่อเป็นใคร ที่อยู่ของเหยื่อและพยานไม่ควรให้จำเลยรู้ หรือเอ่ยถึงในศาล ยกเว้นกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อหา สำหรับเด็กและพยานที่อ่อนแอ การให้ปากคำของพวกเขาไม่ควรทำต่อหน้าจำเลยหรือในที่สาธารณะ (ควรมีการบันทึกเสียงเป็นหลักฐาน ถ่าย V.D.O. หรือมีจอฉายภาพ) การตัดสินใจว่าจะให้ปากคำอย่างไร ควรจะดำเนินการก่อนหน้าการไต่สวนโดยคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าเหยื่อหรือพยานจะได้รับการขู่เข็ญ การทำร้ายหรือการล่วงละเมิด ควรทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อคุ้มครองและทำให้มั่นใจ ควรใช้เทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ติดสัญญาณเตือนส่วนบุคคลที่เชื่อมโดยตรงกับตำรวจท้องที่ และ

กำหนดให้อยู่ในลำดับแรกของการตอบรับ ในกรณีที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ควรรวมเงื่อนไขของการบังคับจำเลย หรือผู้ถูกตัดสินว่ากระทำผิด จากการติดต่อกับเหยื่อหรือพยาน ไว้ในการประกันตัว การพักการลงโทษ และควรบอกเหยื่อถึงเงื่อนไขเหล่านี้ ควรมีข้อมูลชัดเจนว่าจะทำอย่างไรหากมีการฝ่าฝืนกฎ ตำรวจควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกแก่การคุ้มครองเหยื่อระหว่างการสอบสวนและกระบวนการที่ตามมา เช่น ไปเยี่ยมบ้าน หรือไปตรวจการณบริเวณนั้น เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดรู้ตัวพยาน

6) ค่าชดเชย

(1) เหยื่อควรได้รับโอกาสให้ได้รับค่าชดเชยจากผู้กระทำผิด เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลอาญา แม้ยังไม่ทราบความต้องการหรือความเห็นของเหยื่อก็ควรได้รับ

(2) ก่อนที่ผู้กระทำผิดจะลดค่าชดเชยหรือปฏิเสธการจ่ายค่าชดเชย ความต้องการของเหยื่อควรได้รับการพิจารณา

(3) เพื่อให้เวลาแก่ผู้กระทำผิดที่จะจ่ายค่าชดเชยกองทุนสาธารณะควรเป็นผู้จ่ายค่าชดเชยให้แก่เหยื่อก่อน เพื่อให้รัฐเป็นเจ้าน้ำหนักของผู้กระทำผิด และรัฐควรช่วยผู้กระทำผิดรวบรวมค่าชดเชย

(4) กรณีอาชญากรรมที่รุนแรง เหยื่อควรได้รับค่าชดเชยจากกองทุนสาธารณะ เพราะได้รับบาดเจ็บ ความสูญเสียทางอารมณ์ สูญเสียอาชีพ ในทันทีที่เป็นไปได้หลังการเกิดอาชญากรรมนั้น ไม่ว่าจะจับผู้กระทำได้หรือไม่ก็ตาม หากมีการตายเกิดขึ้น ควรจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้ใกล้ชิดเหยื่อที่สุด เพราะเขาขาดผู้พึ่งพา เป็นค่าจัดงานศพ และมีความทุกข์โศก

3. เงื่อนไขทั่วไป

1) สิทธิเหล่านี้ควรได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ไปในแต่ละประเทศ

2) ควรกำหนดระเบียบการฟ้องร้องให้ชัดเจนและแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมรู้เพื่อสนับสนุนให้พวกเขาแสวงหาการชดใช้

3) เหยื่อของอาชญากรรมทุกคนและครอบครัวไม่ว่าจะมีอายุ เพศ ลักษณะทางเพศ เชื้อชาติ ผู้พิการ อาชีพ นับถือศาสนา หรือมีความเห็นทางการเมืองแบบใด ควรได้รับสิทธิทั้งหมดนี้อย่างเท่าเทียมกัน

4) ทุกคนที่ติดต่อกับเหยื่อควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้รู้ข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมและการเป็นเหยื่อครั้งที่ 2 ควรฝึกพิเศษเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่แสดงอารมณ์ และความจำเป็นที่จะต้องอธิบายศัพท์เฉพาะของกฎหมายและวิธีการ

5) ควรจัดหาทรัพยากรให้พอเพียงแก่องค์การตามกฎหมายและองค์การอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ภูมิใจในความรับผิดชอบ

6) ควรให้สิทธิทั้งหมดแก่ชาวต่างชาติทุกคนที่เดินทางหรือพำนักอยู่ในยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าประเทศของพวกเขาจะมีความสัมพันธ์ในสถานะใดก็ตาม